

MEMORIA PRESENTADA PER L'INSTITVT
D'ESTVDIS CATALANS ALS EXCEL·LENTÍSSIMS
SENYORS PRESIDENT DE LA DIPVTACIÓ I
ALCALDE DE BARCELONA, DONANT COMPTE
DELS TREBALLS FETS DVANT L'ANY 1914

I DE LES QUANTITATS REBUDES I DESPESES.

L'ANY 1914, memorable per haver estat el de la inauguració solemnia de la Biblioteca de Catalunya, creada per l'INSTITUT i arribada a l'actual estat d'esplendor mercès a la munificència de la Diputació de Barcelona i de l'Ajuntament, ha estat també, en la seva segona meitat, de fonda crisi per a la ciència. Aquí, com per tot arreu, conseqüència funesta de la ingent lluita europea, la vida d'intercanvi espiritual amb l'estranger ha estat quasi del tot sospesa. Les nostres sessions s'han hagut de celebrar més de tard en tard, l'estampació dels nostres volums en publicació ha sofert sensibles entrebancs, i no han pogut tenir efectivitat diversos treballs en projecte. Així i tot, la vida de l'INSTITUT ha continuat relativament, i fins absolutament, fecunda en iniciatives; i, en canvi d'haver perdut momentaniament tota comunicació amb els països de l'altre cantó dels Pireneus, la seva activitat s'ha enrobustit dintre dels territoris catalans, ampliant-se a nous serveis que li ha encomanat la Diputació. Els paragrafs que segueixen donaran una idea dels punts capitals que han reclamat, durant l'any, les tasques de la Secció Històrico-Arqueològica de l'INSTITUT.

AMB un segon volum s'han terminat *Les Obres d'Ausias March*, a càrrec del Sr. Amadeu Pagès. Amb aquest volum queda completa l'edició crítica de les poesies del gran poeta valencià, amb la introducció de la qual, que serví de tesi doctoral de l'autor, la nostra llengua fou admesa solemnement a la Universitat de París, fet ja conegut, però que ens plau recordar novament, i al qual hem d'afegir que ara, poc abans de publicar-se dit segon volum, l'erudit rossellonès ha merescut, per l'edició crítica i altres treballs

sobre Ausias March, que l'Institut de França l'hagi considerat digne d'una recompensa ben honrosa, tal com la concessió del premi Laintour (*Académie des Inscriptions*). Aquest honor recau també sobre la nostra Corporació, que, tot just nada, va estimar convenient ésser editora d'aquesta publicació. ¶ Ha començat la impressió del terç volum de l'obra *L'Arquitectura romànica a Catalunya*, que tan bona acollida ha tingut del món arqueològic. Aquest darrer volum compendrà els segles XII i XIII i serà no menys il·lustrat que els precedents. ¶ Igualment s'està preparant el quart fascicle de *Pintures murals catalanes*, que compendrà, almenys, les reproduccions en tricromia de les que es conserven a les esglésies de Ginestarre, Ager, Estahòn, Mur, etc. S'estàn recollint les notes històriques que les han d'acompanyar, al mateix temps que s'han començat a encarregar algunes de les tricromies. Aprofitem aquesta ocasió per a fer constar el nostre més gran agraïment envers la Junta de Museus de Barcelona, que ens deixa generosament les còpies fidels conservades en el Museu del Parc, sobre les quals es fa la reproducció. ¶ La publicació de la *Biblia catalana*, encarregada al Sr. Foulché-Delbosc, ha sofert una dilació involuntaria, per tal com l'il·lustre hispanista francès ha renunciat a seguir en el seu comès per motius de salut. L'INSTITUT, tot planyent-se'n vivament, ha decidit continuar-la a Barcelona, quedant encarregat de portar-la a cap el Sr. Ramón d'Alós. Abans, però, ha calgut procurar-se noves fotocopies d'alguns manuscrits de Londres i París, indispensables perquè l'edició sigui feta amb tota la cura que exigeix la publicació d'un text català tan important. Per dissort, la guerra haurà privat, forçosament, que el primer volum surti a llum tan aviat com era d'esperar. ¶ Una altra obra teníem en cor de publicar: les *Gestes del Sant Graal*, text català de l'Ambrosiana, de Milà, transcrit i estudiat pels professors italians Vincenzo Crescini i Venanzio Todesco. Aquesta publicació, que en un principi crèiem que podria aparèixer a l'*Anuari* que ara s'està

confeccionant, s'hauria hagut de reservar per al pròxim, l'estampació de l'actual estant un xic avançada, o potser s'hauria donat en volum apart, en el qual cas hauria calgut que passés algú temps abans de tocar-li el torn, puix s'ha de tenir en compte que hi ha altres publicacions, tals com la *Gesta Comitum* i *L'Itinerari del Rei Jaume I*, que estàn anunciades i preparades amb anterioritat. Per això la Secció Històrico-Arqueològica ha estimat convenient, ans que privar per algú temps a les lletres catalanes d'un text del més gran interès filològic i literari, oferir-ne la publicació a la Secció Filològica de l'Institut, tractant-se, per altra part, d'una publicació que anirà acompanyada d'un important estudi de caràcter lingüístic. La nostra oferta ha sigut ben rebuda pels nostres companys, havent-se començat la impressió del volum, que apareixerà formant part de la *Biblioteca Filològica*.

¶ Els treballs del pròxim *Anuari*, corresponent als anys 1913-14, estàn molt avançats. Al mateix temps s'ha començat a imprimir el següent, que correspondrà als anys 1915-16, i que estarà constituït pels articles que no ens ha estat possible incloure en el primer, malgrat d'estar-hi destinats, si no volfem publicar un gros volum que hauria passat de molt d'un miler de pàgines. En el de 1913-14, hi figuren, al costat de firmes conegudes, les de nous col·laboradors, com el Sr. Couyat-Barthoux, del *Service des Antiquités de l'Égypte*, el qual dóna a conèixer la famosa taula gòtica catalana de Santa Catarina del Sinai. ¶ Un treball que per ell sol donaria el més gran interès al volum és el *Repertori de tota l'antiga poesia catalana*, degut al Sr. Massó Torrents, únic des dels temps d'en Milà i Fontanals i el millor elogi del qual és poder dir que supera en importància a la *Historiografia catalana* i a la *Bibliografia de l'Eximeniç*, del mateix autor. ¶ En el volum del 1915-16 hi haurà també col·laboració nova: el jove historiador alemany, J. A. Rohde, deixeble del professor Finke, publica un llarg estudi sobre el gran almirall Roger de Llúria; D. Ferràn Valls i Taberner, ha escrit un article sobre els juristes catalans

a la edat mitja; D. Joaquim Folch i Torres aporta un estudi de les teles que formen la col·lecció Pascó, novament ingressada al Museu; D. Lluís Nicolau d'Olwer publica un treball sobre l'escola poètica del monestir de Ripoll; D. Pere Bosch Gimpera fa la descripció i estudi de les noves estacions ibèriques explorades per nosaltres, i D. Agustí Duràn y Sanpere publica uns documents de la Aljama de jueus de Cervera amb nombroses cites de llibres hebraics.

Al mida que nous volums van apareixent, s'agoten els més antics, i el nom de l'INSTITUT es va consolidant. Prova d'això són les continues al·lusions i referències als nostres llibres que apareixen en revistes i periòdics de tota mena, els articles que a la Secció Històrico-Arqueològica (i el mateix poden dir els companys de les altres dues Seccions de l'INSTITUT) dediquen un professor com l'E. Finke, de Friburg, i Br., en l'*Historische Zeitschrift*, o un arqueòleg com el Sr. A. Schulten, en la *Deutsche Literaturzeitung*. Aquell, ressenyant el modern moviment històric a la Península Ibèrica, dedica una atenció particularíssima a les publicacions històriques de l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS; el segon fa una recensió de l'*Anuari* 1911-12, elogiant-lo calurosament i remarcant, d'una manera ben satisfactoria per a nosaltres, la circumstància d'ésser escrit en català. ¶ La Crònica dels nostres *Anuaris* bastaria, per ella sola, per a deixar ben reputat el nom de l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. És ella, com ja hem manifestat altres vegades, el vehícol mitjançant el qual la renaixença científica catalana, sota el seu aspecte històrico-arqueològic, és escampada i coneguda per tots els països civilitzats. Mercès a ella (i amb un exemple n'hi haurà prou per a fer-se'n càrrec), s'ha donat a conèixer

al món arqueològic la troballa feta a Empuries d'una nova màquina de guerra, únic exemplar existent avui en dia, d'un fonèvol, sols conegut a través d'un relleu de Pèrgamo. Tot seguit d'haver-se publicat, era objecte d'estudis particulars a l'estranger, i l'arqueòleg alemany, general Schramn, venia expressament a Barcelona amb l'objecte de veure'l de prop, de posar-se en relació amb l'INSTITUT, i d'obtenir una reproducció del fonèvol per al Museu de Saalburg, famós per la seva col·lecció d'aparells de guerra romans. ¶ També degut a les publicacions de l'INSTITUT, les Societats arqueològiques, així com la *Society for the promotion of roman studies*, ens demanen material gràfic de monuments romans de Catalunya; els editors ens pregunten, a cada pas, poder incloure els nostres gravats en llurs obres per a il·lustrar-les amb els nostres tresors arqueològics; i diferents particulars i Corporacions espanyoles dediquen llurs conferències a tractar de l'INSTITUT, o ens encoratgen per correspondència. Tots ells, a l'igual que els il·lustres visitants de l'INSTITUT i de la Biblioteca de Catalunya, són altres tants encomiadors dels treballs que anem fent, recaient tot això a major honra de Catalunya. Tals en Pierre París, Director de l'*Institut Français*, de Madrid; l'arquitecte Sr. Rucabado, de Bilbao; el Bisbe de Perpinyà; el jove historiador alemany Dr. H. J. Rohde, resident llarg temps entre nosaltres i col·laborador, com hem dit, de l'*Anuari*; el Sr. Marius Casella, erudit italià, deixeble predilecte d'en Pio Rajna, que fa alguns mesos que estudia a la Biblioteca de Catalunya per il·lustrar la història de les fortes relacions literàries entre la seva pàtria i la nostra... Per últim, cada dia es va augmentant el nombre de canvis establerts amb l'estranger: a iniciativa de l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS unes vegades; i altres, com ja d'algún temps ençà es va repetint, a requesta de Corporacions foranes.

PEL mes de febrer, el Sr. Puig i Cadafalch féu un viatge a Girona a despeses de la Secció Històrico-Arqueològica i de la Junta de Museus. L'objecte era conèixer detalladament un dels exemplars més interessants que s'han conservat a Catalunya entre els monuments d'influència musulmana. Previa la permissió de la primera autoritat eclesiàstica d'aquell bisbat, el nostre Vice-president va poder estudiar els banys aràbics, que són avui en dia convent de religioses caputxines. Es conserven encara en relatiu bon estat. Llur planta és moresca, malgrat d'haver estat construïts en el segle XII per gent del país que volgueren imitar els de terres musulmanes; però que en els procediments no va fer més que obra romànica influïts del medi en el qual es trobaren. Llur estudi, acompanyat d'una pila d'il·lustracions i la planta, serà publicat en el pròxim *Anuari*. De passada, fou visitat el convent de Sant Daniel, de la mateixa ciutat, important pel seu claustre del XIII.^{en} segle, podent-se rectificar en alguns detalls la planta de l'església. També d'aquesta estada a Girona vingué el propòsit de fer un estudi de les muralles de la ciutat, que tanta semblança ofereixen amb les de Tarragona, malgrat d'ésser poc conegudes, perquè, a l'estat actual, es troben mig colgades i amagades entre construccions particulars. ¶ A Girona mateix es van fer gestions per a l'ordenació del gran nombre de documents de propietat del Capítol de la Seu. I aquí entraria de ple el parlar dels treballs que en aquest sentit ha fet la Secció Històrico-Arqueològica de l'INSTITUT en diferents indrets de Catalunya. D'això, però, en donem compte més detallat a la *Memoria* que vam endreçar el 26 de febrer a l'Excma. Diputació responent a l'honrosa comanda que ens féu sobre la manera de donar efectivitat al servei de Conservació i catalogació d'arxius i biblioteques d'interès històric. Dels treballs fets d'ençà que l'INSTITUT té a son càrrec la direcció d'aquest servei, tal com el primer Concurs d'Arxius, el

viatge del President de la Secció, Sr. Rubió i Lluch, a Tortosa, on es van descobrir nous manuscrits a la importantíssima Biblioteca de l'Arxiu Capitular, etc., se'n dóna compte detallat en una altra *Memoria*.

O ens cal repetir tampoc el que ja és de públic coneixement després de la publicació de les *Memories presentades a l'Excma. Diputació de Barcelona sobre l'Exploració d'estacions prehistòriques i la Conservació i catalogació de monuments*. Respecte del primer d'aquests dos serveis, encarregat igualment a la Secció Històrico-Arqueològica, se'n farà més endavant una nota apart. Mentrestant podem avançar que s'han començat noves exploracions a Capellades i a la Cova de Rialp, prop de Ribes, sota la direcció dels Srs. Lluís M.ª Vidal i Manuel Cazorro, en nom de l'INSTITUT. Una altra missió ha estat encarregada al Sr. Bosch Gimpera, el qual ha fet una exploració, que ha donat excel·lents resultats, per diverses estacions que es troben a la conjunció de les fronteres de Catalunya i Aragó, terme de Calaceit. ¶ Altres localitats catalanes, com Tossa, Vilassar, Centelles, etc., han proporcionat, així mateix, nous descobriments i objectes que vénen a enriquir les col·leccions prehistòriques dels nostres Museus. Des de principis d'any figura ja en el del Parc una important col·lecció prehistòrica, en qualitat de dipòsit de l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, amb els objectes procedents de les primeres exploracions que es feren a Capellades sota la direcció del citat senyor Vidal, el qual ens ha fet a mans, darrerament, una *Memoria* sobre les excavacions de Sabadell i la formació en aquella ciutat d'un Museu Arqueològic. ¶ Afegirem, per últim, que l'INSTITUT ha seguit de prop la marxa de les excavacions d'Empuries, on

el Sr. Puig i Cadafalch ha pogut comprovar la troballa d'un motllo de ceràmica, que és un nou indici que hi va haver almenys un forn a la ciutat; i que, de la mateixa manera, s'ha seguit el curs de les troballes de la Basílica cristiana de Manacor, sobre les quals publicarà un treball, a l'*Anuari* vinent, el prevere mallorquí Mn. Joànn Aguiló.

N vigílies ja de celebrar-se el VI^{en} centenari de la mort de Ramón Lull, la Secció Històrico-Arqueològica, que se'n venia preocupant, segons s'ha pogut veure en altres documents semblant a aquest, ha exposat un pla de commemoració solemnnial d'aquella data, essent els Srs. Jordi Rubió i Balaguer i Ramón d'Alòs els encarregats d'expressar el pensament de l'Institut en una *Memoria* que publicàrem pel maig d'enguany i que fou endreçada a les nostres Corporacions patronals. ¶ S'ha constituït ja la Comissió que a la *Memoria* s'indicava, composta dels senyors Rubió i Lluch, Miquel S. Oliver, J. Massó Torrents, Rubió i Balaguer, Ramón d'Alòs, Elies Rogent i Estanislau Duràn; i a l'hora en què escrivim aquestes ratlles està molt avançat el treball d'impressió del volum que obrirà la serie dels *Estudis biobibliogràfics lulians*, que és l'estudi de l'edició maguntina de Salzinger i de la formació del dipòsit de Munich, amb el catàleg dels manuscrits lulians de Mainz. ¶ En començar el nou any serà un fet la publicació del gran llibre del *Blanquerna*, que s'acaba d'estampar a Mallorca. La Secció Històrico-Arqueològica té l'honra d'haver contribuït que una de les millors produccions lulianes transcendeixi al públic per primera vegada en el seu text original, sota tres aspectes: per haver enviat anys endarrera a Munich el Sr. Obrador qui hi trobà l'únic manuscrit original;

haver contribuït a les despeses d'impressió i, finalment, haver proporcionat les fotocopies damunt les quals s'ha fet la reproducció donada a l'estampa.

O caldrà, des d'aquest any, donar compte de les principals adquisicions de manuscrits i impressions, la Direcció de la *Biblioteca de Catalunya* estant encarregada de fer-ho a les planes del seu *Butlletí*. No ens sabem estar, però, de recordar que el 28 d'abril d'enguany s'adquirí el tercer lot dels manuscrits dits *del Papa Luna*, ingressant en tal concepte quaranta-cinc volums, i de fer una excepció en pro d'alguns dels principals donadors: El Sr. Miret i Sans ha continuat enriquint la col·lecció de manuscrits amb la donació d'un pergamí de principis del ^{xiv}.^{en} segle que conté el *Sermó de Sant Nicolau*, en vers (publicat per ell mateix a la *Revue Hispanique*), i d'uns fulls de música del segle ^{xiii}, apart d'una pila d'impresos. L'eminent romanista professor Hermann Suchier, pocs mesos abans de morir, va oferir a l'INSTITUT, per una quantitat insignificant, la compra del preciós manuscrit, de propietat seva, del *Libre dels Angels*, de l'Eximènic. Mercès al seu generós desprendiment, fill de la seva simpatia per Catalunya i per l'INSTITUT, hem recobrat una joia literaria que ja es podia considerar com a perduda. La memoria del venerable professor d'Halle a S. serà sempre beneïda pels catalans.

A perdua del Dr. Suchier ens portaria a parlar, si ja no ho haguéssim de fer a la Crònica de l'*Anuari*, d'altres bons amics de Catalunya, morts també enguany: el professor Ant. Salinas, de Palermo; Giusepe de Blasiis, de Nàpols; Joseph Déchelette, de Rouen, caigut en el camp de batalla; en Mistral. Per de moment no fem més que comentar el fet que, en el viatge que amb motiu dels funerals que van tenir lloc a Montpel·lier per l'ànima del patriarca de Provença, el Sr. Puig i Cadafalch hi anà en nom de la Secció Històrico-Arqueològica i de l'INSTITUT en pes, portant-t'hi també la representació de la Mancomunitat Catalana, ocupant un lloc al cap del dol en aquella funció religiosa memorable, en la qual la llengua catalana va ésser parlada en públic parlament per boca de Mgr. Carselade, Bisbe de Perpinyà, potser per primera vegada, en aquella terra, d'ençà dels temps de Jaume el Conqueridor.

N acabar aquestes *Memories*, hem de fer vots, Excel·lentíssims Senyors, perquè l'any 1915, que anem a començar, tingui més bon acabament que l'anterior. Sols així podrem desenrotllar sense entrebancs de cap mena l'activitat de l'INSTITUT en ses múltiples atencions, per bé de Catalunya. ¶ Barcelona, 31 de desembre de 1914.

EL PRESIDENT

Antoni Rubió i Lluch

EL SECRETARI

Jaume Massó i Torrents

Posem a continuació una relació de les quantitats rebudes dintre de l'any 1914 i de la seva inversió:

S'han rebut de L'Excm. Diputació 2963 pts., remanent de la consignació de 1913 mes 16593,72 pts. efectives, equivalents a 16950 nominals de la consignació de 1914. Han ingressat a mes 677 pts, retornades per M. Foulché Delbosc; 1808,50, reintegrades per la Biblioteca de Catalunya; 60,55 pts. de renda de la mines municipals i 778,70 pts, producte de la venda de llibres. S'han despes com segueix: Dietes i sous: 7700 pts.; Impressions: 3294,75 pts.; Honoraris a M. Amadeu Pagés pels volums de Les Obres d'Auzias March: 1035 pts.; Honoraris per memòries publicades: 100 pts.; Despeses menors: 186 pts.; Contribució a les despeses generals de l'Institut: 1390,90 pts.; Despeses de material: 73 pts.; Fotografies i dibuixos: 439,75 pts.; Viatges: 500 pts.; Subvenció per a la formació de la Bibliografia Luliana: 493,90 pts.; Excavacions: 1000 pts. - Subvenció per l'estudi de l'arxiu de Sant Joan de les Abadesses: 225 pts.

El Secretari

Françes Martorell

MEMORIES I DOCUMENTS DELS TREBALLS FETS PER L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

SECCIÓ HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA

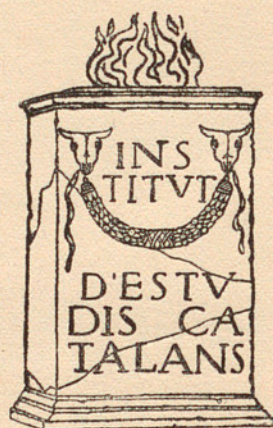
1. — Memoria presentada per l'Institut d'Estudis Catalans a l'Excel·lentíssim Senyor Alcalde de Barcelona proposant la fundació d'una Biblioteca Catalana, i llegida en Consistori del dia 13 de novembre de 1907. — Barcelona, 1907.
2. — Dictamen-acord de l'Institut d'Estudis Catalans proposant a l'Excel·lentíssima Diputació de Barcelona l'adquisició de la Biblioteca Aguiló. — Barcelona, 1907.
3. — Memoria presentada als Excel·lentíssims Senyors President de la Diputació i Alcalde de Barcelona, per l'Institut d'Estudis Catalans, donant compte dels treballs fets des de la seva fundació fins al 31 de desembre de 1908. — Barcelona, 1908.
4. — Informe que l'Institut d'Estudis Catalans va traslladar a l'Excel·lentíssim Senyor President de la Diputació de Barcelona, sobre l'estat d'alguns arxius de Catalunya i la conveniència de la seva millor instal·lació. — Barcelona, 1908.
5. — Memoria presentada per l'Institut d'Estudis Catalans als Excel·lentíssims Senyors President de la Diputació i Alcalde de Barcelona, donant compte dels treballs fets durant l'any 1909. — Barcelona, 1909.
6. — Memoria presentada per l'Institut d'Estudis Catalans als Excel·lentíssims Senyors Presidents de la Diputació i Alcalde de Barcelona, donant compte dels treballs fets durant l'any 1910. — Barcelona, 1910.
7. — Exposició d'un pla de publicació de les Cròniques Catalanes. — Barcelona, 1912.
8. — Memoria presentada per l'Institut d'Estudis Catalans als Excel·lentíssims Senyors President de la Diputació i Alcalde de Barcelona, sobre la celebració del VIe Centenari de la mort de Ramón Lull. — Barcelona, 1914.
9. — Memoria presentada per l'Institut d'Estudis Catalans a l'Excel·lentíssima Diputació de Barcelona sobre la Conservació i catalogació d'arxius i biblioteques d'interès històric. — Barcelona, 1914.
10. — Memories presentades per l'Institut d'Estudis Catalans a l'Excel·lentíssima Diputació de Barcelona sobre l'exploració d'estacions prehistòriques i la conservació i catalogació de monuments. — Barcelona, 1914.

11. — Memoria presentada per l'Institut d'Estudis Catalans a l'Excel·lentíssim Senyor President de la Diputació de Barcelona, donant compte dels treballs fets durant l'any 1914 per a la Conservació i catalogació d'arxius i biblioteques d'interés històric. — Barcelona, 1915.
12. — Memoria presentada per l'Institut d'Estudis Catalans als Excel·lentíssims Senyors President de la Diputació i Alcalde de Barcelona, donant compte dels treballs fets durant l'any 1913. — Barcelona, 1916.
13. — Memoria presentada per l'Institut d'Estudis Catalans als Excel·lentíssims Senyors President de la Diputació i Alcalde de Barcelona, donant compte dels treballs fets durant l'any 1914. — Barcelona, 1916.

SECCIÓ FILOLÒGICA

1. — Memoria presentada per l'Institut d'Estudis Catalans a l'Excel·lentíssim Senyor President de la Diputació Provincial de Barcelona sobre la creació d'un Laboratori de Fonètica Experimental. — Barcelona, 1914.
2. — Report dels treballs fets per les Oficines lexicogràfiques durant el bieni de 1913-1914.

SOCIETAT ANÒNIMA LA NEOTIPIA, RAMBLA DE CATALUNYA, 116, TELÉFON 7908. BARCELONA